

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20__ р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

з початкової дисципліни «ТАКТИКА (у т.ч. тактика дій військ НАТО)»

Модуль № 2. Механізований батальйон (рота) на марші та при розташуванні на місці.»

Тема 2. «Механізований батальйон (рота) при розташуванні на місці»

Лекція 1. «Механізований батальйон (рота) при розташуванні на місці»

Харків

Лекція 1: «Механізований батальйон (рота) при розташуванні на місці»

Навчальний потік: 2 М курс інституту.

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальні та виховні цілі:

Вивчити:

- завдання, порядок та вимоги щодо розташування на місці мб (мр);
- роботу командира мб (мр) з організації розташування на місці;

Виховувати:

- високі морально-психологічні якості;
- широкий тактичний світогляд;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Завдання, порядок та вимоги щодо розташування мб (мр) на місці та у базових таборах.	40
	2. Робота командира мб (мр) щодо організації розташування на місці та у базових таборах.	40
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

- мультимедійний проєктор Inphocus;
- слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література :

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II. Батальйон, рота. – К.: Ком. СВ ЗСУ, 2016. – 217 с.
2. Тактика: підручник / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 735 с.
3. Тактика загальновійськових підрозділів: Навч. посібн. – К.: НАОУ, 1998.
4. Тактика (рота, батальйон): Підручник. – Одеса: ОДІСВ, 1997.
5. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах: Методичний посібник. – К.: ГУБП СВ України, 2002, – 48 с.;
6. Попов О.М., Моргунов О.М., Поляков С.Ю. Тактична підготовка: Навч. посібн. – Харків: НЮАУ, 2004, – 215 с.
7. Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон) у відповідності до стандарту № 2 (тактичні знаки НАТО). – Львів: НАСВ, 2017. – 80 с.
8. Порядок оформлення оперативних (бойових) документів. Затверджено Наказом начальника ГШ ЗСУ від 25.04.2018 № 170. – К., 2018. – 230 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику навчальної літератури, яка рекомендується. У вступі здійснюється актуалізація її теми з урахуванням досвіду ООС (АТО).

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання студентів.

ВСТУП

Підрозділи розміщуються у польових умовах, як правило, на місцевості та у таборах. Вимоги щодо правил розбивки табору визначені Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими нормативними документами. Аналіз ведення бойових дій у південно-східному регіоні України, виходячи з значної віддаленості частин (підрозділів) від пунктів постійної дислокації (головних сил) та тривалим терміном виконання завдань в районі збройного конфлікту, свідчить про необхідність внесення доповнень та уточнень, введення нових вимог щодо порядку розташування підрозділів у базових таборах та на місцевості.

Розташування на місці – організоване розміщення підрозділів у призначеному районі розташування: вихідному районі, районі зосередження, районі очікування, районі відпочинку та інших. Батальйону (роті) вказується основний і може призначатися запасний райони розташування.

При тривалому розташуванні на місці у вказаних районах може створюватись базовий табір.

Базовий табір – спеціально відведена ділянка місцевості де розташовані один або декілька підрозділів (військових частин), які розміщуються в наметових містечках (спорудах), на стоянках озброєння і військової техніки, складах, вогневих позиціях артилерії та протиповітряної оборони.

Тому вимоги до обладнання базових таборів та місцевості, порядок роботи командирів мб (мр) щодо їх підготовки та утримання є актуальним для СВ ЗС України.

1. Завдання, порядок та вимоги щодо розташування мб (мр) на місці та у базових таборах

Мб (мр) на місцевості розташовуються у визначеному районі. **Район розташування мб (мр)** призначається на місцевості, яка має природні укриття і маскувальні властивості та забезпечує:

- захист підрозділів від ЗМУ та ВТЗ, розосереджене і приховане їх розміщення;
- швидкий збір і проведення маневру в потрібному напрямку;
- зручність розміщення та відпочинку особового складу, а також сприятливі санітарно-епідемічні умови.

Необхідно уникати розташування підрозділів поблизу населених пунктів, важливих об'єктів, які спрощують топогеодизичну прив'язку району розміщення (позицій) до місцевості та по яких можливе нанесення противником вогневих ударів та застосування ЗМУ і ВТЗ. Розташування підрозділів під лініями електропередач, поблизу газо- та нафтопроводів, іншими потенційно небезпечними об'єктами не допускається.

Розташування підрозділів у населених пунктах здійснюється в холодну пору року або в умовах тривалої негоди, коли на улаштування укриттів поза населеними пунктами немає часу. При цьому займаються населені пункти, з яких евакуйовані місцеві мешканці, а якщо цього не зроблено – організовується їх відселення.

Район розташування батальйону включає:

- райони розташування механізованих (танкових) рот, інших штатних і доданих підрозділів,
- позиції (маршрути дій, рубежі розгортання) сторожової (безпосередньої) охорони.

Розмір району розташування батальйону на місці може бути до **10 км²**, роти – **1,5-2 км²**.

Підрозділи батальйону (роти) займають райони розташування по мірі підходу з маршу, відразу розосереджуються і маскуються, при цьому чергові вогневі засоби знаходяться в постійній готовності до негайного відкриття вогню. Зупинка колон на дорогах в очікуванні розташування у призначеному районі не допускається.

Батальйон у призначеному районі розташовується поротно. Порядок їх розміщення залежить від характеру майбутніх дій, тривалості перебування в районі, умов обстановки і властивостей місцевості. Відстань між ротами повинна забезпечувати розосереджене їх розташування, здійснення маневру і може бути **1-1,5 км**.

Механізована (танкова) рота в призначеному їй районі розташовується вздовж маршруту висування, використовуючи захисні та маскувальні властивості місцевості. Відстань між взводами може бути **300-400 м**.

БМП (БТР), танки розташовуються у місцях, які вказуються командиром взводу, під кронами дерев, у ярах, у радіолокаційній тіні від місцевих предметів на відстані до **100 м** один від одного, а на відкритій місцевості та в умовах загрози застосування противником ВТЗ – до **200 м** і маскуються штатними маскувальними засобами і місцевими матеріалами. При розташуванні на місці на тривалий термін для БМП (БТР), танків обладнуються окопи та укриття. Особовий склад розміщується поблизу своїх машин (вогневих позицій). Для нього відриваються щілини, а за наявності часу влаштовуються перекриті щілини або бліндажі.

Особовому складу забороняється розведення багать, кидати недопалки, залишати рештки їжі, пересуватися без дозволу командира взводу. Пересування у районі розташування обмежується, у разі потреби, здійснюється тільки за встановленими командиром взводу напрямками.

Відпочинок і обігрів особового складу організуються у складі підрозділів у наметах (бліндажах), пунктах обігріву, укриттях із солдатських плащ-наметів, тентів бойових машин, також використовуються спальні мішки і ковдри. В умовах суворої зими або тривалої непогоди взвод (відділення, екіпаж танка) може розміщуватися у населеному пункті. У цьому випадку взводу (відділенню, екіпажу танка) для розміщення виділяється, якщо можливо, один будинок або споруда. З метою маскування опалювання приміщень проводиться тільки у нічний час (в умовах обмеженої видимості), при цьому проводяться заходи світлового маскування.

Мінометна (артилерійська) батарея батальйону розташовується в повному складі або повзводно на загрозованих напрямках, перебуваючи в готовності до зайняття вогневих позицій і відкриття вогню.

Гранатометний і протитанковий підрозділи батальйону розташовуються з механізованими ротами. Вогневі розрахунки (обслуги) цих підрозділів можуть виділятися для посилення органів сторожової охорони.

Підрозділ ППО займає стартові (вогневі) позиції в місцях, які забезпечують можливість ведення вогню по літаках, вертольотах та інших повітряних цілях. Окремі вогневі розрахунки можуть використовуватися для ведення вогню прямою наводкою по наземному противнику на найбільш імовірних напрямках його появи.

Розвідувальний взвод розташовується, як правило, поблизу ксП батальйону.

Підрозділи тилового і технічного забезпечення розміщуються в глибині району батальйону з урахуванням зручності забезпечення підрозділів.

Батальйон (рота) при розташуванні на місці повинен бути в постійній готовності до відбиття нападу противника, виходу з під його удару, здійснення маневру до нового району і виконання інших завдань, які раптово виникають.

Інженерне обладнання району розташування починається негайно з прибуттям підрозділів, а за можливості і завчасно. Поблизу машин особовий склад обладнує відкриті або перекриті щілини, а за наявності часу влаштовує бліндажі і сховища. Для озброєння і техніки, зенітних і чергових вогневих

засобів, підрозділів на позиціях охорони, а також для боєприпасів, ПММ та інших МтЗ обладнуються окопи й укриття.

Місця розташування підрозділів, ОВТ, позиції охорони і чергових вогневих засобів ретельно маскуються в першу чергу від засобів повітряної та візуальної розвідки противника. Радіо- і тепловипромінювальні об'єкти покриваються спеціальними засобами (екранами), поблизу них обладнуються хибні об'єкти (теплові пастки). Маскування перевіряється візуальним спостереженням.

У батальйоні призначається черговий підрозділ у складі взводу, який може перебувати у районі розташування своєї роти в постійній готовності до виконання завдань, які раптово виникають, у тому числі гасіння пожеж у районі розташування батальйону та поблизу нього.

Рішенням командира батальйону (роти) для виконання завдань з відбиття нападу противника можуть створюватися бронегрупа, протидиверсійна група, резервна група тощо.

В кожному підрозділі організовується безпосередня охорона, яка здійснюється патрулями, що несуть службу шляхом обходу зовнішнього периметру розташування підрозділу і постійним чергуванням спостерігачів на ксП. Крім цього для охорони особового складу, озброєння і техніки інших важливих об'єктів призначається добовий наряд.

На під'їзних шляхах до району розташування батальйону (роти) можуть виставлятися контрольно-пропускні пункти, постійні або тимчасові блокпости.

Пересування особового складу і техніки обмежується. Особовому складу, який не виконує завдання в складі підрозділів охорони, забороняється вихід за межі району розташування.

У районі розташування і поблизу нього розвідуються наявні дороги і підготовлюються шляхи маневру підрозділів і виходу з району.

У разі призначення району розташування у населених пунктах, підрозділи розміщуються ближче до околиці. Під укриття пристосовуються підвальні приміщення будинків, наявні сховища та інші міцні споруди.

КсП батальйону (роти) розміщується та обладнується з урахуванням ефективного управління підрозділами під час перебування в районі розташування і виходу з нього. Між ксП (сП) встановлюється проводовий зв'язок.

Штаб батальйону (командир роти) розробляє схему охорони та оборони району розташування батальйону (роти) з необхідними розрахунками та організовує оповіщення підрозділів про безпосередню загрозу і початок застосування противником ЗМУ, ВТЗ, появу засобів повітряної розвідки, напад повітряного та наземного противника, РХБз, виникнення пожежі, тощо.

Крім того, штаб визначає та погоджує зі старшим штабом порядок взаємного розпізнавання та пропуску підрозділів через район розташування свого підрозділу.

Зміна району розташування батальйону (роти) здійснюється за вказівкою старшого командира. У разі раптового застосування противником ЗМУ, високоточної, запалювальної зброї або систем дистанційного мінування, зміна

району може здійснюватися за рішенням командира батальйону (роти) з подальшою доповіддю про це старшому командирі.

Для виходу з району, який дистанційно заміновано противником, групою розгородження батальйону та групами розмінування підрозділів пророблюються проходи за допомогою комплектів розмінування, шляхом розстрілу мін та іншими способами.

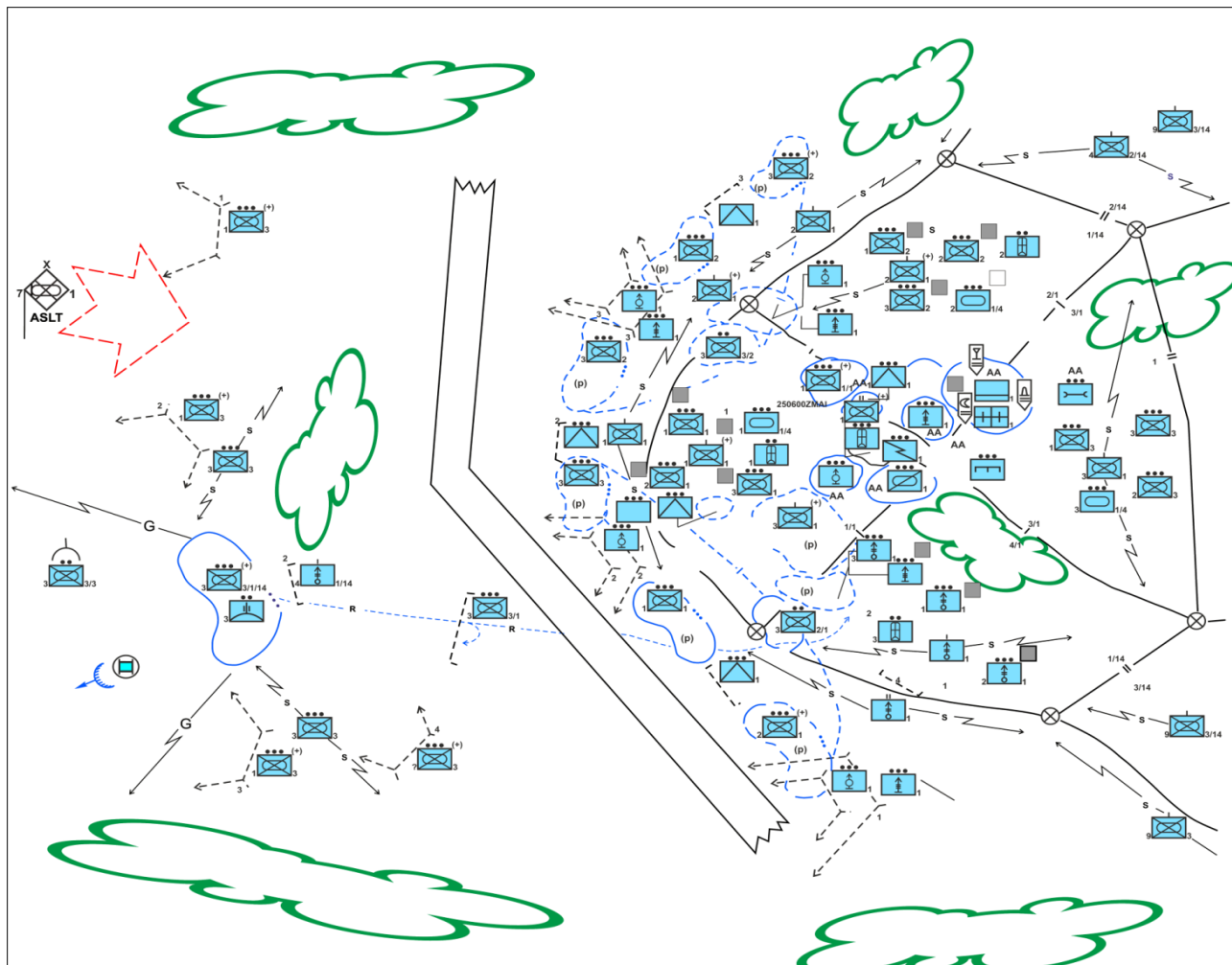

Рис.1 . Розташування на місці механізованого батальйону.

У горах батальйон (рота) розташовується в місцях, які забезпечують швидкий вихід на дорогу або розгортання для відбиття нападу противника. Не допускається розташування в районах, де можливі обвали, сніжні лавини, повені і селеві потоки. Для укриття особового складу, озброєння і техніки, запасів матеріальних засобів використовуються складки місцевості, тунелі, печери тощо.

У лісі батальйон (рота) розташовується вздовж доріг і просік. На випадок виникнення лісової пожежі підготовлюються шляхи виходу в запасні райони. Гасіння пожежі і рятувальні роботи здійснюються черговим підрозділом, а за потреби і додатково виділеним особовим складом.

Узимку для розташування батальйону (роти) вибираються райони, які захищені від вітру. Особлива увага приділяється утриманню доріг у стані, що

забезпечує вихід підрозділів із районів розташування. Для обігріву особового складу обладнуються утеплені й опалювані укриття. Двигуни машин за потреби періодично прогріваються. При цьому вживаються заходи щодо запобігання отруєнню особового складу відпрацьованими газами, переохолодженню і обмороженню.

*Головною метою обладнання базового табору є гарантоване забезпечення виконання особовим складом військових частин (підрозділів) покладених завдань у визначеному районі (операційній зоні), захист особового складу, озброєння, військової техніки та матеріально-технічних ресурсів від засобів ураження, виконання заходів бойового, тилового і технічного забезпечення під час виконання завдань. Місце розташування базового табору, повинно мати природні укриття, розміщуватися, як правило, не ближче **2-4 км** від населених пунктів, поблизу магістральних доріг. Район розміщення повинен забезпечувати потаємне розміщення та надійний захист підрозділів, раптовий їх збір та проведення маневру, а також дотримання умов життєдіяльності у санітарно-епідеміологічному відношенні.*

Ділянка місцевості табору обладнується у фортифікаційному відношенні, порядок розміщення підрозділів та елементів табору повинен забезпечувати:

- стійке управління штатними підрозділами та приданими силами і засобами;
- ведення спостереження (розвідки) за підступами до базового табору та виконання заходів охорони і оборони на визначених ділянках місцевості з загрозливих напрямків;
- повсякденну діяльність особового складу з урахуванням бойових, санітарно-епідеміологічних, біологічних обставин та погодних умов; своєчасну евакуацію хворих та поранених, виведення озброєння і військової техніки у визначені райони (розгортання, очікування і т.п.); можливість промислового підключення до електропостачання та забезпечення придатною до використання водою;
- мінімізувати вплив на особовий склад вторинних факторів у разі техногенних та природних катастроф (руйнування об'єктів хімічної промисловості, затоплення місцевості і т. ін.).

Як правило, особовий склад розміщується в укритих (прихованих) наметах (капітальних спорудах), що забезпечують захист від засобів ураження противника (прямого пострілу кулі, уламків від боєприпасів тощо). При організації порядку охорони і оборони базового табору обов'язково необхідно враховувати наступні чинники: наявність та активність дій незаконних збройних формувань, диверсійних (диверсійно-розвідувальних) груп противника в районі виконання завдань (ймовірні шляхи пересування, райони зосередження (розгортання) та загрозливі напрямки їх дій); налаштованість та потенційні можливості місцевого населення (громадських об'єднань) щодо проведення провокаційних дій, блокування шляхів сполучення, джерел з питної водою та інших елементів інфраструктури у визначеній операційній зоні (районі); наявність та ймовірність ураження вогневыми засобами противника (місць розміщення позицій мінометів, артилерії, реактивних систем, ПЗРК

тощо); ймовірні місця мінування шляхів сполучення та місцевості, вогневих засад противника.

Намети (споруди) для розміщення особового складу у таборі повинні по можливості заглиблюватися у ґрунт (обкладатися мішками або ящиками з піском, залізобетонними блоками, обваловуватись ґрунтом) та мати запасні (приховані) виходи. Особовий склад може розміщуватись на ліжках або нарах. Нари обладнуються з розрахунку 1,2-1,5 м.кв. площі на одну людину, висотою 40- 50 см від рівня підлоги. Співвідношення висоти нар і бортів намету повинно виключати зіткнення її полотнища з подушками. З метою виключення проникнення гризунів та припливу води після дощів в намети навколо них обладнуються водовідвідні канавки (рви). Дозволяється короткострокове розміщення особового складу на підлозі, яка утеплюється лапником, соломою, очеретом або іншим підручним матеріалом та з покривається брезентом. У літню пору року, в залежності від погодних умов, допускається підняття полог наметів. За можливістю в наметах обладнується місце для зберігання верхнього одягу, речових мішків, туалетного приладдя та інших особистих речей.

У зимову пору року намети повинні бути утеплені з допомогою піднаметів. Для утеплення підлоги при відсутності дерев'яних щитів, використовують лапник, при цьому його шар повинен бути не менше 20-30 см. Зовні навколо намету для захисту від вітру роблять валики зі снігу. У всіх наметах встановлюються печі. Крім того, для просушки обмундирування та взуття обладнується окремих намет на підрозділ.

Для оперативності управління, район базового табору (розташування) та прилегла територія розподіляється на зони безпеки та необхідну кількість секторів відповідальності.

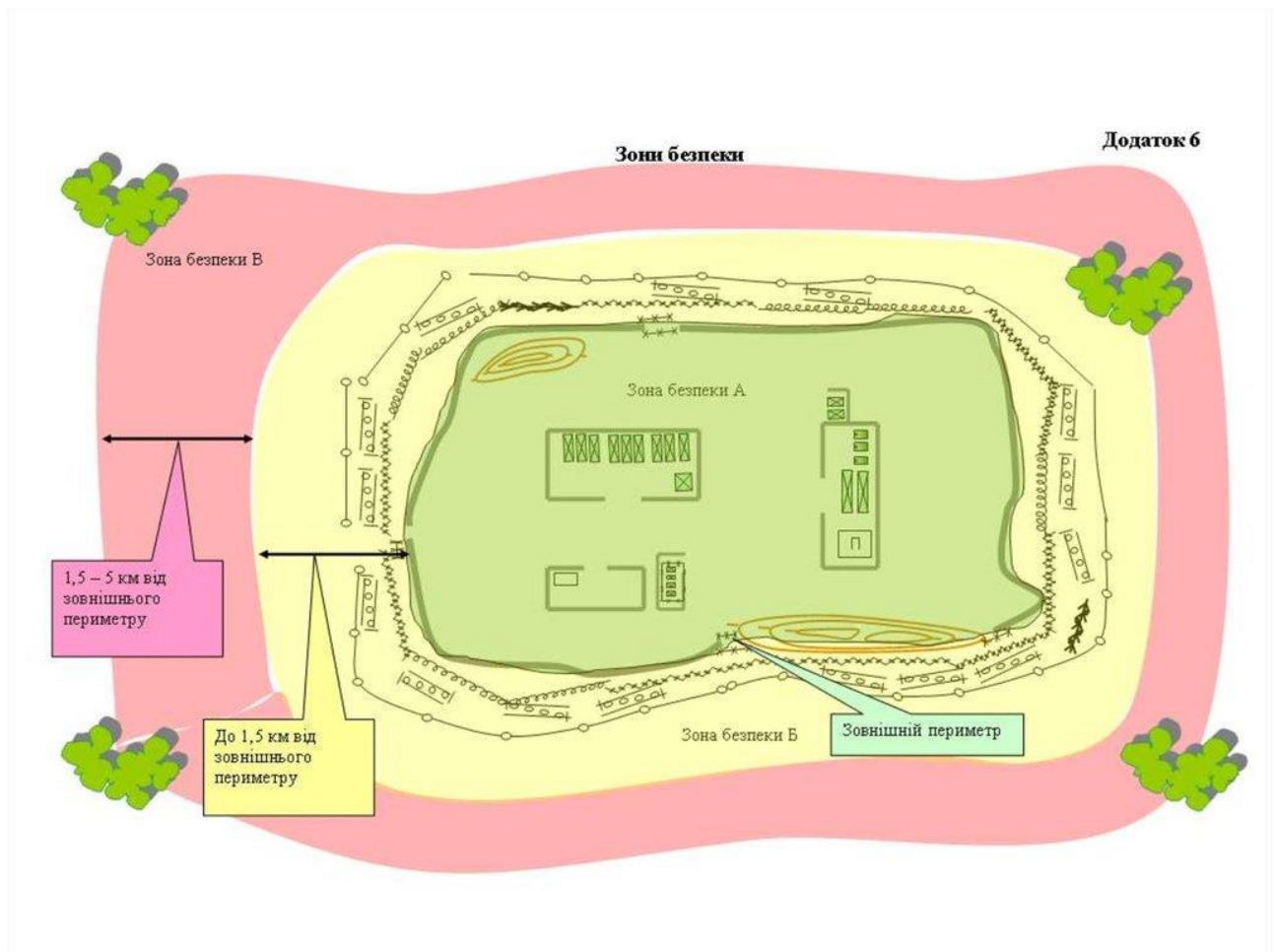

Рис.2. Зони безпеки при розташуванні у базовому таборі.

Зона безпеки А – зона гарантованої безпеки, де розгорнуті елементи табору, в межах якого, досягнуто можливість вільно та безпечно пересуватись в умовах ймовірного вогневого впливу противника. Вона повинна співпадати з межами базового табору (району розташування). В основу охорони зони А входять дії чергових сил та засобів (безпосередньої охорони), що включають в себе: несення служби чатовими та спостерігачами, здійснення пропускового режиму на КПП у поєднанні з фортифікаційним обладнанням табору та системою інженерних загороджень.

Зона безпеки Б (до 1500 м) – зона потенційної безпеки та протиснайперської боротьби – прилегла частина місцевості табору по периметру, яка контролюється підрозділом охорони та черговими силами. Життєдіяльність особового складу в межах зони Б є безпечною при виконанні особовим складом певних заходів безпеки, а сили та засоби НЗФ при проникненні до зони Б будуть виявлені та підпадають під вогонь підрозділу охорони та чергових засобів ураження. У межах цієї зони ведеться детальна розвідка противника та місцевості, перевірка та допуск особового складу і техніки. Завдання сил та засобів, розташованих в зоні Б, полягає у своєчасному виявленні та недопущенні противника в зону А, нанесення йому поразки черговими засобами артилерії, його знищення силами підрозділу охорони. Основними способами дій сил та засобів в зоні Б буде несення служби у

секретах та засадах, патрулювання місцевості та спостереження, використовуючи систему інженерних загороджень.

Зона безпеки В (1,5 км – 15 км) – зона часткової безпеки (контролю) ділянка місцевості навколо табору, яка частково контролюється БТГр, але існує можливість, ведення розвідувально-диверсійної діяльності, та здійснення нападів на наші підрозділи. Безпека забезпечується веденням розвідки у взаємодії з органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами.

В основу дій підрозділів в зоні В покладається ведення оглядової розвідки, демонстрація періодичної присутності в районі шляхом виставлення тимчасових КПП, блок-постів на найбільш важливих напрямках (місцях), патрулювання району, ведення засадних дій у взаємодії з мобільними резервами та черговими силами артилерії (як правило гаубична) на дальність ефективного вогню.

Засоби ППО та артилерії, як правило розміщуються поза парковою зоною та з прибуттям до базового табору, готують вихідні данні для стрільби по найбільш загрозливим районам, рубежам, напрямкам. Система вогню ППО та артилерії повинна бути тісно пов'язана з системою вогню підрозділів охорони. Підрозділи артилерії розгортаються у повному складі, або по-батареїно, у визначених місцях, при цьому 1/3 артилерійського підрозділу виділяється для підтримки чергових засобів, які задіяні для охорони та оборони. Підрозділи ППО розміщуються розосереджено по території базового табору, частина з них може виділятися на важливі ділянки для підсилення підрозділів охорони базового табору. Підрозділи зв'язку організують проводовий та інші види зв'язку між силами та засобами охорони, командирами підрозділів та штабом, елементами базового табору, обладнують вертолітний майданчик.

Інженерні підрозділи організують та здійснюють: розчищення під'їзних доріг, майданчиків для розташування особового складу та техніки, секторів спостереження навколо табору, облаштування найбільш небезпечних напрямків мінно-вибухових та невибухових загороджень, сигнальних мін, обвалування (обладнання) периметру табору, надають допомогу у створенні захисних масок від спостереження та прямого вогню противника, проводять видобуток та очищення води.

Підрозділи РХБ захисту у визначеному місці здійснюють радіаційну, хімічну та біологічну розвідки. За окремим розпорядженням проводять аерозольне маскування, з метою захисту від снайперського вогню та посилення підрозділів охорони вогнеметними засобами. Підрозділи матеріально-технічного забезпечення організують та здійснюють виконання завдань щодо: облаштування пункту технічного обслуговування, відновлюють (ремонтують) озброєння і військову техніку, що вийшла з ладу; обладнують пункти забезпечення продовольством, місця миття особового складу. Після заняття підрозділами базового табору в ньому обмежується рух транспорту та особового складу, встановлюється порядок маскування.

2. Робота командира мб (мр) щодо організації розташування на місці та у базовому таборі

В ході організації розташування на місці командир батальйону (роти), крім звичайних питань, повинен:

- під час усвідомлення завдання особливу увагу звернути на заходи, що проводяться старшим командиром щодо розвідки призначеного району;
- під час оцінювання противника визначити можливість ведення ним розвідки та завдання вогневих ударів по підрозділах, а також імовірність дій у районі розташування його ДРС та НЗФ;
- при оцінюванні місцевості вивчити її захисні та маскувальні властивості, можливість використання їх для захисту підрозділів, насамперед від ЗМУ і ВТЗ.

У рішенні на розташування у призначеному районі командир батальйону (роти) визначає:

- райони (місця) розташування підрозділів; завдання щодо їх зайняття і виконання заходів із безпеки особового складу та збереження ОВТ і МтЗ;
- склад і завдання охорони і чергового підрозділу;
- основні питання взаємодії, управління та всебічного забезпечення.

В бойовому наказі на розташування у призначеному районі командир батальйону (роти) під час постановки завдань вказує:

- *штатним і доданим підрозділам* – основні та запасні райони (місця) розташування, порядок їх зайняття та інженерного обладнання, завдання щодо відбиття нападу противника;

– *мінометній батареї (артилерійському підрозділу)* – основні та запасні райони (місця) розташування, вогневі позиції, порядок їх зайняття та інженерного обладнання, завдання щодо ВУП;

– *підрозділу ППО* – основні та запасні райони (місця) розташування, стартові (вогневі) позиції у тому числі позиції для ведення вогню прямою наводкою по наземному противнику, порядок їх зайняття та інженерного обладнання, завдання щодо прикриття підрозділів батальйону (роти) від повітряного противника, час і ступені бойової готовності;

– *підрозділам охорони* – склад, позиції охорони (маршрути руху патрулів) та час її зайняття (початок патрулювання), завдання, порядок дій при виявленні противника, підтримання зв'язку і доповіді про обстановку, порядок зміни, пропуск і відгук, знаки розпізнавання;

– *черговому підрозділу* – склад, завдання, до виконання яких бути готовим, маршрути руху та рубежі розгортання, порядок відкриття та припинення вогню, місце розташування та сигнали виклику.

В ході організації взаємодії командир батальйону (роти) узгоджує дії штатних і доданих підрозділів при відбитті можливого нападу наземного противника, для чого вказує:

– *рубежі розгортання (вогневі позиції) і завдання; визначає порядок їх підготовки та виходу на них, порядок проведення маневру підрозділами і вогнем;*

– *які чергові вогневі засоби мати в підрозділах для відбиття нападу противника і порядок ведення ними вогню;*

– визначає райони можливої висадки десанту противника і порядок його знищення.

Крім того, командир батальйону (роти) погоджує дії підрозділів з силами і засобами комендантської служби та охорони старшого командира.

Після постановки завдань, організації взаємодії, управління і всебічного забезпечення командир батальйону (роти) здійснює контроль та надає допомогу підрозділам у підготовці до зайняття призначеного району.

До виходу батальйону (роти) у призначений район організується його рекогносцировка. До складу рекогносцирувальної групи включаються один із офіцерів управління батальйону і по одному офіцеру або сержанту від кожної роти. Вони повинні уточнити:

- місця розташування рот (взводів), інших штатних і доданих підрозділів, ксП, вогневі позиції засобів ППО,
- місця розташування підрозділів тилового і технічного забезпечення, розвідати та позначити під'їзні шляхи,
- з прибуттям підрозділів зустріти їх та відвести у призначені місця.

Забороняється робити написи або виставляти покажчики з найменуванням і нумерацією підрозділів та прізвищами їх командирів.

Результати рекогносцировки доповідаються командир батальйону (роти), після розгляду яких він уточнює своє рішення і завдання підрозділам.

Під час зайняття батальйоном (ротою) району, звільненого від противника, командир батальйону (роти) попередньо організує ретельну розвідку і зачищення його від дрібних груп противника, що залишилися, виявлення і знищення розвідувально-сигналізаційних пристроїв. Виявлені мінні поля, заміновані об'єкти, заражені ділянки місцевості та місця, несприятливі за санітарно-епідеміологічним станом, позначаються й охороняються. У разі необхідності на шляхах руху пророблюються проходи або позначаються об'їзди. За наявності часу проводиться суцільне очищення району від вибухонебезпечних предметів.

З отриманням розпорядження старшого командира (начальника) щодо заняття базового табору командир БТГр (РТГр):

- усвідомлює завдання; визначає заходи, які необхідно провести негайно для підготовки підрозділів; орієнтує своїх заступників і командирів підрозділів;
- дає вказівки начальнику штабу щодо підготовки рекогносцировочної групи, організації контролю та оцінки обстановки.

У визначений час інструктує та відправляє рекогносцировочну групу, за результатами рекогносцировки приймає рішення, оголошує бойовий наказ, організує взаємодію, віддає вказівки щодо всебічного забезпечення і управління, виховної роботи, безпосередньо керує підготовкою та висуванням підрозділів у визначений район. До складу рекогносцировочної групи залучають фахівців штабу, розвідки, РХБ захисту, інженерної, продовольчої і медичної служб та зв'язку; представників підрозділів. Рекогносцировочна група обов'язково забезпечується силами та засобами для ведення РХБ, інженерної розвідки та охорони.

Бойові завдання до підрозділів БТГр (РТГр) доводяться шляхом віддачі усних бойових наказів (бойових розпоряджень та розпоряджень по видах забезпечення)

командиром БТГр (начальником штабу) з обов'язковим їх записом начальником штабу в журнал ведення бойових дій.

Крім вищезазначених документів, штабом БТГр для організації повсякденної діяльності відпрацьовуються та ведуться наступні документи:

- робоча карта чергового штабу БТГр;
- відомості про бойовий та чисельний склад підрозділів, які перебувають у базовому таборі та виконують поставлені завдання в районах призначення;
- план охорони і оборони базового табору;
- план світлового забезпечення базового табору;
- схема єдиних орієнтирів з визначенням їх номерів, відстані та умовних найменувань; витяг з таблиці сигналів оповіщення та взаємодії;
- витяг із таблицю термінових донесень з їх зразками; схема розміщення підрозділів у базовому таборі; витяг із схеми організації зв'язку та радіоданих;
- бойовий та чисельний склад сил і засобів охорони і оборони та підрозділів, що їх підтримують; графік перевірки несення служби підрозділами, які залучаються до охорони і оборони; витяг з наряду на вихід бойової та іншої техніки.

Основним документом організації охорони та оборони є План охорони та оборони. На Плані охорони і оборони відображаються:

- орієнтири та їхні номери, умовні назви елементів місцевості та відстань до них; розміщення БТГр з розподілом на зони: паркову та житлову по підрозділам, адміністративну та зону охорони (оборони); місця встановлення технічних засобів розвідки та сигналізації (типу СБРЗ, ПСНР-5, РСА 1К18 “Реалія”, МРСА “Табун”);
- райони, місця розміщення чергових підрозділів та вогневих засобів, їх шляхи висування, рубежі (райони) розгортання та завдання щодо нанесення вогневого ураження і знищення противника;
- система спостереження (місця розгортання спостережених постів, їх основні та запасні сектори спостереження), порядок її нарощування вночі та забезпечення огляду потаємних ділянок місцевості (місця розташування секретів, постів підслуховування та інше);
- система вогню (ділянки зосередженого та рубежі загороджувального вогню артилерії на підступах до базового табору відповідно до зон безпеки; смуги вогню підрозділів та додаткові сектори стрільби підрозділів та бойових машин;
- ділянки зосередженого вогню підрозділів;
- зона суцільного багаточарового вогню усіх видів зброї навколо табору;
- підготовлені вогневі рубежі та рубежі переходу в атаку мобільного резерву);
- система інженерних загороджень, яка на підступах до базового табору діє в поєднанні з системою вогню та природними перешкодами (мінні поля, групи мін, вузли загороджень, завали, інші протитанкові й протипіхотні перешкоди та підготовлені до зруйнування (мінування).

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Таким чином, в ході проведення лекції було з'ясовано, що правильна організація розташування на місці та у базових таборах органами управління мб (мр) (БТГр, (РТГр)) є надійною запорукою збереження життя особового складу та цілісність та боєготовність військової техніки.

Аналіз локальних війн та збройних конфліктів, у тому числі і в ході проведення ООС (АТО) свідчить, що вимоги щодо розташування на місцевості механізованих та інших підрозділів значно зростають.

Розвиток високоточної зброї та інших засобів ураження, засобів розвідки та радіоелектронної боротьби надають нові виклики до організації та ведення розташування на місцевості та перегляду щодо завдань, складу, оснащення та бойового забезпечення.

Лекцію розробив:
професор кафедри
загальновійськових дисциплін

Анатолій ШЕВЦОВ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « _____ » _____ 20__ р.